

СПОГАДИ ОЧЕВИДЦІВ

Марушенко (Соломаха) Поліна Левківна
1928 р.н., жителька м. Миронівка
(запис 2008 р. Залевської К.Л., методиста РБК)

Мій батько – Левко Сергійович Соломаха
(1888 р.н.) – в ті голодні роки працював конюхом у
колгоспі “Більшовик”.

— Конюшня колгоспу розташовувалась на нашому дворі. Ми, діти, дуже хотіли їсти, а не було чого. То якось батько взяв трохи кінського корму (дерті), всього три кілограми, та й приніс додому, щоб мати щось приготувала для голодних дітей. Та не вдалося. Помітили “стукачі”, як батько брав ту дерть, донесли, куди слід. Його повинні були віддати до суду, та він зумів втекти, сів на поїзд і кудись поїхав. А куди — ніхто не знає, бо більше не повертався. Мати — Марфа Ярофеївна (1891 р.н.) — залишилася з сімома дітьми. Четверо з них — Микола, Сергій, Варвара, Софія — померли. Мати сама носила їх у рядні на кладовище і там закопувала.

Мене мати закривала в хаті, бо боялася, щоб не викрали і не з’їли. На кутку був випадок, коли жінка з’їла свою дочку. А потім, мабуть, зійшла з розуму, бо ходила по селу і шукала її.

У батьковій родині померли його сестра Лукія Левківна Євтіхій (1912 р.н.) та Ганна Микитівна Коробенко.

Розповідає **Омельченко Ілля Кононович**
1919 р.н., житель м.Миронівка (запис 1999 р.)

1933 рік. Мені було 14 років. Я все дуже гарно пам’ятаю. У нашій сім’ї було п’ятеро дітей. Батько — на всі руки майстер. Проробив у колгоспі даремно два роки. На день видавали 100 грамів хліба, то в кінці року він ще залишався з боргом. Його посадили у тюрму, з господарства забрали все, а нас вигнали з хати.

Згодом батько втік з тюрми і в Києві влаштувався на швейну фабрику, але його і там впізнали. Знов почалося гоніння. Він поїхав у Крим, забрав з собою старших братів та сестру.

Наша хата була продана у 1930 році під контору робкоопа. Так що наші митарства почалися ще з 30-го року, а про 33-й і розповідати важко. Усі зі школи йдуть додому, а у мене не було дому. Мало того, що обзивали підкуркульником, то і притулитись не було де. Декілька разів пробирався до своєї хати, топив грубу. Це побачили нові господарі і побили мене.

Знову став ночувати у «врем`яночці», де жила раніше наша бабуся. Нові хазяї зробили з неї «нужник». Було, поприбираю всі нечистоти, простелю дошки, пересплю ніч і тому радий.

Якось начальник контори, яка була в нашій хаті, запитав мене про батька і сказав, щоб він повертався додому, тому що дуже потрібен. Йому все пробачать, повернуть хату, хай тільки приїде.

І батько приїхав. Якби не він, то голодного 33-го ми б не вижили. Крім роботи в колгоспі, він виконував різні дрібні побутові ремонти. Кому керогаз поремонтує, кому відерце запає. Так і жили, перебиваючись. Їсти було нічого. У цукрозавод ходили по жом. Він був гнилий, з черв`яками. Усе разом з`їдали, не перебираючи. Мама мішала його з тирсою на воді та піджарювала на сковороді.

На вокзалі були склади, забиті кукурудзою. Ми потайки від охоронців тягали качани. Один відволікав, а решта крала. По сусідству жили приїжджі люди, які ловили котів, їх жарили, варили і продавали на вокзалі біля поїздів.

Гриби, воронячі яйця – от те, що рятувало нас від голодної смерті. Справжнім святом для нас були луп`яники. На Владиславському крупзаводі обмолот з проса – лупу – називали „мукою”. Іноді вдавалося схопити жменьку-другу цього продукту.

Яременко Олексій Олексійович 1916 р.н.

та **Яременко Марія Павлівна** 1924 р. р.н.

жителі м. Миронівка

(записала 2007 р. Дрига Г.П.)

Наші сусіди – жителі одного кутка (вулиці) Околотівка (на той період) – цілими сім'ями помирали від голоду. У сім'ї Сотниченків із 7 чоловік померли батько – Сотніченко Карпо і четверо дітей: Лука, Ганна, Катерина, Іван. Залишилися живими мати Уляна і дочка Марія.

У сім'ї Сьомка Логвина з 9 чоловік померло шестеро: батько Логвин Власович, мати, Якилина Денисівна, і 4 дітей. Залишилися живими дочка Лакера, сини Павло та Филон.

У сім'ї Сьомка Івана із 7 чоловік померли сам Іван та один син. Залишилися живими мати та дочки – Настя, Люба, Варвара, Надія.

У сім'ї Бриленків із 6 чоловік померло п'ятеро: батько, мати і три дочки. Залишилась живою одна дочка Марта.

Кузьменка Корнія сім'я із 9 чоловік вимерла вся.

Гаркавенків сім'я із 6 чоловік вимерла вся: батько, мати і діти – Василь, Корній, Петро та ще одна дитина.

У сім'ї Околотів з 9 чоловік померли 8: батько Віктор, мати Текля і шестеро дітей. Залишився в живих син – Околот Йосип.

У сім'ї Жовтоноженків померло шестеро з 8: батько Оникій, мати Мотря і діти Гапка, Марія, Ганна, Льоня. Залишились живими син Іван і дочка Люда.

Яременко Олексій Олексійович мав двох малолітніх братів Василя і Миколу 5 і 4 років. Їх до смерті забила сапою сусідка Очколас за декілька колосків ячменю, зірваних на її городі.

У Загороднього Макара в сім'ї померла одна дитина – Ганна.

Хоронили людей на кладовищі, де був виритий великий рів. Звозили померлих грабарками, або каламайками (як їх тоді називали), запряженими кіньми, і скидали в цей рів. Багато мертвих привозили із залізничної станції, з вагонів. Смертність була дуже великою. Багато зла було зроблено активістами – жителями Миронівки – за вказівками зверху і з власної ініціативи.

Бреус Якилина Дмитрівна

1923 р. н., жителька м. Миронівка
(2008 р. записала Бреус Л.М.,
зав. районної дитячої бібліотеки)

Наприкінці 1932 року місцеві активісти їздили кіньми по селу і забирали спочатку ніби лишки, а потім і всі залишки продуктів харчування. Батько замурував за грубою торбинки з пшеницею, пшоном, гречкою. Але вони шпичками штрикали по всій грубі. Знайшли сховане і все забрали. Після цього стало дуже тяжко. Шукали і їли мерзлу картоплю. Ходили на територію цукрозаводу за кислим жомом, а також на місця, де стояли скирти гречаної соломи, шукаючи листочки з гречки. Їх товкли в ступі, мішали з жомом і пекли млинці. Як не стало ніякої їжі, то батько і мати пішли до голови колгоспу просить виписати що-небудь їстівне для дітей, бо вже почали пухнути від голоду. Голова колгоспу нічого не виписав, і батьки покинули колгосп.

Спочатку матері вдалося влаштуватися в залізничну їдальню посудомийкою. Потрошку якихось недоїдків вдавалося приносити дітям.

Пізніше батько влаштувався на залізницю конюхом. Для коней видавались буряки. Батько по 2-3 буряки пік і приносив дітям у кишенях.

Цією їжею ми рятувалися до весни. Садити город
лушпинням, але картопля вродила, і тоді стало легше.

Розповідає **Гребінцова Варвара Гнатівна**

1922 р. н., жителька м. Миронівка

У нас була дуже велика сім'я – 11 дітей. У колгосп забрали коня, реманент. В господарстві залишилась одна корова. Завдяки їй у нас було трохи їжі. З продуктів дещо вдалося приховати.

Зима була холодною, довгою. Коли скінчились наші невеликі запаси, корову довелося зарізати. З великим нетерпінням чекали весну. Серед зими йшли в поле, шукали загублені при збиранні врожаю качани кукурудзи, щоб протягти хоча б один день

Батько і мати у колгоспі працювали за мізерні пайки. Продукти неможливо було купити, бо їх не було.

Розповідає **Онищенко Хома Артемович**

1922 р. н., житель м. Миронівка

У нашій сім'ї було 5 осіб: батько, мати та троє дітей. Я ходив тоді у 5-й клас. У 32-му був непоганий урожай, але все позабирали в державу. Хто зумів щось приховати, то голод відчували не так сильно. У нашому господарстві були корова, теличка та семеро овець. Коли скінчилися запаси харчів, зарізали корову. Батьки їздили до Воронежа і Брянська і міняли там одяг на продукти. Нас, дітей, залишали вдома самих. Ми худобу заганяли в хату, щоб не забрали. Весною було тяжко обробляти городи – ми копали їх лопатами. Коней забрали в колгосп, але вони подохли там з голоду.

Мати поїхала в Росію на заробітки і привезла продуктів. Потім купили корову і жити стало трошки легше.